

napis. Hvala bodi nevtrudljivemu rajnemu učenemu redovniku sv. Pavla Eichhornu in drugim njegovim bratom, kateri so nam drage ostanke rimskih napisov zapisali, in nje nevsmilenemu zobu veka oteli. Nikdar bi v basnoslovju in dogodivščini starih Slovencev do jasnega in resničnega ne prišli, ko bi tih zlatih ostankov rimskoslovenskega izobraženja ne imeli. Rajni Eichhorn nam je ohranil zlomek rimskega napisa na nekem kamnu v Šentpavlu, (Eichhorn Beiträge II. pag. 6 Jahrbücher der Liter. 46 B. Anzeig. Bl. Seite 43) kateri se tako glasi: „ . . . **NDONIA** (Galandonia?) **IAVBRAMA**.“ Vsaki ve, da Brama, ktereга so severni Slovenci pod raznimi imeni Parom, Paroma, Prove 1) častili, spada u trojico nar. višjih Bogo-vidičkih. Po nauku indičke vere so bili Brama, Višnu, Živa 2) razodetje enega nar. višjega duha, ktero ideo so si Indiani predstavljali skoz truplo s tremi glavami 3) (primeri severnoslovenskega Triglava) u podobli ali sliki, — u jeziku pa skoz sveto besedo Aum ali Oum (primeri slovensko besedo Oum-num) in emblematički skoz cirkelj u trivoglu. Ravno tako severni Slavjani „Trigelaus tricapitum habeat simulacrum“ piše spisatelj življenja sv. Ottona. Ime Trimurtita pa so Indiani izrazili skoz tri čerke **IAV**. Je pa pomenilo **I** besedo jah, luč, ogen, (primeri slovensko ja - sni in ahen agenj in symbot tega Boga je bil: Δ , (die züngelnde Lohe des Feuers gl-j Dr. Sepp L. Ch. pag. 423) **A** pa je pomenilo ah ali hah-voda, in symbol je bil: ∇ , in **V** je pomenilo vah-ventus (primeri slovensko ve - ter, polsko via - ter, vejat vajat, wehen) in symbol je bil morina noga, kabalistički pečat. Ker se v Sanskritu od prave do leve bere (tako tudi pri starih Slovincih hetruski napisi, napisi na negovskih čeljadah (Helmern) imajo tudi le razum živ pomen, če jih od prave do leve beremo) ter je bilo **V** (vah) znamenje Bramatovo in res je bil on Bog zraka (regionis spiritualis), **A** Višnutovo, in res je bil Višnu kot premagavec morja časten pod Kurma — avataro (želvino spremeno) in Matoja — avataro (spremno u ribomoža), in **I** Živatov, za tega voljo ga inenujejo Vindex, Destructor, 4) ker je pogubjenje lastnost ognja. Nar bolje splošno in občinsko Bramatovo častenje je pri noričkih in panonskih Slovincih bilo pod njegovima avatarama labuda in medveda. Zato toliko ženskih imen po njem Medulla (Medvedica od medo, kakor se še u horvatskem jeziku medved veli in pomanjšavne ženske koncovke la, ula.) Medulle najdemo jezerokrat prestavljene v latinske Ursina, Ursella, Ursoa na rimskih kamnih, in možke imena u Ursus, Ursinius itd. Pod podobo labuda so ga častili Lavanti-Labudjani in zato je po totem kultu cela dolina dobila ime Lavant t. j. Labudo-slavi, ker **ant** v Sanskritu pomeni slaviti. Bližnje lavantske gore so pozneje prišenci Nemci prestavili v Schwanberg. (Konec sledi.)

Nemški Rovt na Tominskem.

(Konec.)

Da so pa res tudi iz Tirolskega v te gore prišli, kjer sadaj že več ve-
kov prebivajo, priča prvič že to, da s ravno tako, kakor drugi nemški

1) Chronicon Saxou. 1153. Massius de Diis obotrit. cap. 2 pag. 35. 2) Grenzer Symbolk. 3) Paull. System Brau p. 106. 4) Paul l. c. p. 76.

Tirolci izgovarjajo kot š, kakor smo ravno pokazali; drugič pa in posebno to, da od prvega naseljenja v teh krajih do današnjega dne vsako leto med sabo pobirajo neko miloščino, ki jo potem na Tirolsko v **Luwingen** (tako oni ime mesta izgovarjajo) pošiljajo v vedni spomin, da so njih nekdanji spredniki bili iz tega mesta doma. To davšino imenujejo (ne vem pa zakaj?) **Käfergeld**.

Da se tako malo listin najde, iz katerih bi bilo mogoče kaj več od Nemškega Rovta izvediti, pride od tod, ker so nemški rovtarji večkrat popolnoma pogoreli, in vse take listine so v ognju že kdaj konec vzele. Že pred 1346. letom so enkrat pogoreli, kakor smo od začetka že omenili; zatorej jim je sv. Bertrand, ko je bil Oglejski patriarh, ravno tiste povlastice pismeno ponovil, ki so jih bili že v prvi polovici 13. veka od patriarha Bertolda dobili. Tudi potem so še večkrat pogoreli, in vse stare pisma, ki zadevajo nemški Rovt, do 1800 so v ognju konec vzele. Po sreči sim še tisti pergament v roke dobil, od kterega sim tudi že zgoraj govoril, ki ga hrani neki kmet v Grandu. Pri ravno tem kmetu se hranijo pa tudi še neke druge pisma, ki so v eno teko vkupej spisane, in imajo od zunej napis: „Processus Vicinorum et hominum de Nemb-scheruth sub jurisdictione Talmuni, cum Perill. D. Petro Antonio Coronino Lib. Bar. de Prebacina et Gradiscutta.“ Pravda ta je bila v letu 1653 med nemškimi Rovtarji, ki so svoje stare pravice branili proti deželnemu poglavarju (Landeshauptmann) Tominskemu, kteri je terjal, da naj mu plačajo deset let denar ali laudemium od prodanih zemljišč in posestev. Torej so tukaj zbrane vse tiste pisma, ki so jih nemški Rovtarji takrat še imeli, in iz katerih so zamogli dokazati, da so prosti vsih takih in enakih davšin. Iz teh pisem namreč se vidi: 1) Da Nemški Rovtarji niso bili dolžni nikoli nič družega odrajtovati od svojih zemljišč in posestev, kakor samo eno kosilo ali eno večerjo patriarhalskemu oskerbniku v Tominu (ali pa v dnarji toliko, kar bi taka jed veljala), kadar je namreč vsako leto o sv. Mihelu k njim iz Tomina dohajal, da je z njimi porajtoval, njih tožbe zaslišal in razsojeval. Sicer so sami med sabo majhne pravde razsojevali, toda tako, da kadar ena ali druga stran ni bila s tako razsodbo zadovoljna, so celo reč v Tomin v novo razsojenje pošiljali. Se vé da, ko so Oglejski patriarhi jenjali biti gospodje Tominskih krajev, in so drugi neduhovni gospodje čez te gore gospodovali, so nemški Rovtarji svoje stare pravice obdržali. Eden teh Tominskih gospodov menda jih je bil Benečanom zastavil ali proti koncu 15. ali pa v začetku 16. stoletja. Ko je pa cela Goriška grofija v 1500. letu Avstrijskim vladarjem v oblast prišla, in se je bila huda vojska vnela med Avstrianci in med Benečani, kakor je iz zgodovine znano, ki je več let terpela, in tem krajem mnogo škode napravila, so tudi nemški Rovtarji mnogo ta čas terpeli, in v neki lepi priložnosti Benečane popustili, in se nazaj pod milostivo žezlo Avstrijskih vladarjev željno podali. To prigodbo omeni povlastivno pismo ddo. Wien 2. Oct. 1534, ki ga jim je takrat še samo rimski kralj Ferdinand, ki je pa potem 1558 postal tudi rimsko-nemški cesar, bil podelil. To pismo sim samo v prepisu bral (izvirnega ni mogoče več najti.) V njem so med drugimi rečmi bere: . . . und haben durch einen Grafen dassel st verpfendet worden, undt yetzt am jüngsten Khrieg guetwillig widerumben an bemelte unser Grafshaft Görz khuemen sein . . . etc.“ ter pravi, da jim tiste pravice dodeli in poterdi tudi on, ktere so bili že od cesarja Maksimiliana poterjene dobili,

kar pa jim je v enem požaru pogorelo. — 2.) Dokler so bili še podložni Oglejskim patriarhom (in se vè da tudi potem), so bili dolžni ob času vojske ali seer druge enake nevarnosti dati deset mož v varstvo Tominskega grada, kar se bere tudi v ravno kar omenjenem patriarhovem pismu. Sicer pa so bili prosti vse druge vojaške službe, kar jim je bilo puščeno tudi od Austrijskih vladarjev, kateri so jim te njih stare pravice vse večkrat poterdili. Torej oni niso dajali novincev v vojake, niso plačevali desetega denarja za prodane ali kupljene posestva, niso z drugimi sodeželani plačevali nič ne za popravljanje potov, mostov ali za druge enake potrebe, kakor v zgoraj imenovanih pismih beremo, ne desetine ali drugih enakih davšin. — Od časov nepozablive cesarice Marie Terezie pa so začeli tudi oni mladenče dajati v vojaško službo. Začetek tega je bil, pravijo, tak le: ker se mladenči v Nemiškem Rovtu niso bali, da bi jih kdo v vojaško službo silil, so bili tim bolj prešerni in so mnogokrat silno razsajali. Da bi jih bil enmalo prestrašil in ložej v prihodnje jih berzdal, je blezo okoli 1760 ali 1770 njih tačasni župan (Oberrichter) Luka Kikli enega v vojake dal. In od tistega časa dajajo tudi oni vsako leto redno svoje novince.

Še eno stvar hočem od Nemiškega Rovta povedati, in ta je ruda, ki se menda v tistih gorah nahaja. Pravijo, da so te gore še bolj bogate na rudi, kakor Iderske (?!). Pred petnajstimi leti, pravijo, je neki Kallneker blezo 70 \mathcal{E} take rude v Železnike nesel, in je zanjo 1 fl. 20 kr. prejel. Posebno se neki železo dobiva. — Pravijo tudi to, da se tu pa tam tudi kej obilno zlata nahaja, vsako leto o kresu se prikažejo Benečani, ki se po teh gorah razidejo, zlata iskat, in vselej mnogo zlata najdejo, s katerim se potem domu vračajo. Kaj je od vsega tega res, jaz ne vem; povedal sim jo, kakor sim slišal.

Ipavec.

Stefan Rycjanec

Vzhod solнца po zimi.

Prijatelj, ali si že kedaj po zimi z visocega berda vzhod solнца vidil? Tako enkrat pri večernem razgovoru po dolgem molčanju človek vedrega čela krepko reče. Na jasnem njegovem licu ste se dve modri punčici, kakor dve biserni kapljici zmerzujene rose lesketale; in besede njegove, tekoče spod berk, so zamišljeno dušo mladega prijatla, ki je zraven njega sedel in še na prejšnji razgovor mislil, kakor iz spanja zbudile. »Nisim« odgovori mladenec, potegne iz dolge cevi prijetni dim turškega tabaka v sé, in ga kakor čašo šampunjskega vina skozi usta nad nos spusti, ki se v podobi venca po celej sobi razvija. Tedaj moj brate, vstaneva jutri prav za rana in greva na Medvedov grad, *) kjer bova vidila izhod solнца, kakoršnega še nikdar vidil nisi. Ti se boš neizmerno radoval, dasiravno je zima, tode velim li, da zgodej vstaneš, ker nama je naj manj uro hodá treba, da do pravega berda prideva. Zato se mora zgodej vstati, da bova že tam, preden se solnce porodi, da naju pričakovanje ne vkani; zakaj ako se zakasniya samo za eno minuto, zamudiva vso lepoto in ves najni trud je zastonj.

*) Gora blizo Zagreba.